

צלקות תחרה

על התערוכה "אדום" של הדר גד בגלריה ברוטשילד

הציורים האדומים של הדר גד חשופים. המעטה, השכבה המגינה על הבשר והנפש איננה, ולנו, לצופים, נותר להתבונן מרותקים ברגעים לזהבים, בזיקוק מדויק של תחושה ובאופן מסוים גם צליל. הציורים של גד כמו פועמים, פעימות לב שמנסה לרדוף אחר השד יודע מה. גד מרחיבה את מושג ציור נוף, טורפת את ההנחות לגבי החלוקה לסוגות. לציור בחוץ, מהתבוננות, מסורת ה *En plein air* הצרפתית היא מביאה בדי קנווס שכבר נצבעו, על ידה, באדום, לעיתים באדום וצהוב. צביעה, המריחה של הצבע ביד חשופה היא כמו טקס. הטקס אמנם פרטי מהדהדות בו מסורות: מריחת הדם הזכורה ביותר ביהדות היתה בסיפור הפסח כשבני ישראל מורחים דם על משקופי בתיהם כדי שהאל יבחין ולא ימית את בכורם כמו את בכורי המצרים במכת בכורות, כלומר הדם הוא הכלי להנצלות ושלב בגאולה לחרות. אדום דם, והאדום של גד הוא כזה, מתקשר לדמו של ישוע, לדמם

של קדושים, לבריתות דמים, כלומר לקורבן ולישועה. יש באדומים של גד, גם נגיעה בתהומות בהם אדום הוא דם מטמא, כמו דם נידה. ברווח הזה שבין המקודש למנודה הציורים יוצרים חלל חדש, מרהיב עד כאב.

את המצעים האדומים גד לוקחת איתה לנופים לא תמימים. העבודות ב"אדומים" צוירו על פי נופים בקיבוץ עין חרוד והמרכז לבריאות הנפש "שער מנשה" הנמצא באזור פסטורלי, לא רחוק מקיבוץ עין שמר (סמוך למקום מגוריה של גד) בעוד גד מכירה את עין חרוד היכרות קרובה, אינטנסיבית כבת למשפחה מהמקום, וכאמנית המציירת בו כבר שנים (תעוכת יחיד גדולה נערכה לגד במשכן לאמנות ב-2009). הרי ב"שער מנשה", מרכז לבריאות הנפש, לא ביקרה גד מעולם. ההתבוננות שלה במקום נעשתה מבחוץ, מעבר לגדרות המקיפים את מה שנראה כישוב קטן ופסטורלי.

קיבוץ עין-חרוד מצוי בלב ליבו של הקונזנזוס הישראלי, "שער מנשה" הוא הדחוי, המודחק, היהודי החדש, זה שהקיבוץ ביקש לעצב, והתקבל כמודל הצבר האידאלי, היה אמור להיות בריא בנפשו, נעדר קומפלקסים. "שער מנשה" מנכיח את המרחק בין אידאל למציאות. למרות זאת הנוף בשני המקומות דומה עד שכמעט לא ניתן להבחין עם המקום בציור הוא הקיבוץ או "שער מנשה". אפשר לחשוב על המרחק הזה גם כהשלמה, הכרה במורכבויות אנושיות.

על הקנווסים האדומים, שבולטים למרחוק בנוף הירוק-מאובק, גד רושמת בעיפרון. מסמנת מיבנים, גדרות, קבוצות עצים, המרכיבים ההופכים עם העברתם לציור ל"נוף". על המצע מתקבל מתאר של תחרה שברירית, של זיכרון יותר מאשר של נוכחות.

בסטודיו גד משתמשת בסכין חיתוך (סכין יפנית) לעשייה שהעדר מילה אחרת נכנה "ציור". ההתגרות המתמידה בסכנה שיש בעבודה עם מתקשרת לבחירת הצבע. אדום משמש באופן אוניברסלי לשלטי אזהרה, לסימון איום. היא מגרדת את שכבות הצבע כמי שמגרדת גלדים מצלקת, אבל מחפשת בהם אור.

האור, שהחיפוש אחר הדרך לתאר אותו הוא כמעט סיפור היסטוריית הציור כולה, הוא נושא מרכזי גם בסידרה זו. אור הוא מטאפורה ל"טוב" בין אם זה נתפס באופן רליגיזי או פוליטי. אדום מתקשר לאוטופיה הקומוניסטית ("אדומים" הוא כינוי מקובל לקומוניסטים ולסוציאליסטים) וזו השתמשה, כמו הדתות הגדולות לפניה, בדימוי של אור וזריחה להבטחת אידיליה. גד חושפת אור בסכין החיתוך, מבהירה חלקים בציור, עוקבת-לא עוקבת אחר הרישום, והיא כמפסלת פני שטח מחוספסים, חומריים שיוצרים תחושה של בערה פנימית. העבודות יוקדות, לא שקטות, משתנות.

האיכות הלוהבת, הטמפרטורה הגבוהה של הצבע פועלת כישות כמעט נפרדת מהדימויים. אלו, אוצרי סוד נדמים כפסטורליים אך הופכים טורדים: לפני בתים עם גגות רעפים עומדת גדר קוצנית, בינות עצים מתגלים כפרים. ככל שמאריכים בהתבוננות האיכות הרומנטית המסוימת שיש לציורים מתמוססת והדחיפות והעוצמה, הכאב והבוהק של התבוננות במה שמתחת לפני השטח, כמו געש שרק בקושי נותר מרוסן, מתפרץ לפני הצופים ביופי נורא.

דר' סמדר שפי

